

העשוי בידי אדם הוי אוהל, הואיל ורחבים הם כמלוא אגרוף.

ותמהינן: והרי דלת דיש בה כמה אגרופין מן הקרקע ועד הדלת [רש"י⁽⁶⁾], וקתני: רבי יהודה אומר: לא היו מביאין דלתות אלא שוורים. וקא סלקא דעתין, כי לא היו מביאין דלתות מפני שאין דרך אוהל בכך, ואם כן תיקשי כל שכן שוורים [רש"י⁽⁷⁾]!?

אמר אביי: הכי קאמר רבי יהודה: לא הוצרכו להביא דלתות, אלא בשוורים עצמן די; אמנם אף דלתות שפיר דמי.

רבא אמר: לעולם הכי קאמר רבי יהודה: לא היו מביאין דלתות כל עיקר, אלא שאין הטעם כדסלקא דעתין, אלא: שמפני שדעתו של תינוק גסה עליו [מרגיש עצמו בטוח] ביושבו על דלת ואינו ירא ליפול, יש לחוש: שמא יוציא ראשו או אחד מאבריו, ויטמא

ב-כא — בקבר התהום

ולפיכך היו מביאין שוורים ולא דלתות, כי מתוך שהוא ירא ליפול מהם אינו מוציא ראשו מעבר לרוחב השור, ואינו נטמא.

תניא כוותיה דרבא: רבי יהודה אומר: לא היו מביאין דלתות כל עיקר, מפני שדעתו של תינוק גסה עליו, שמא יוציא ראשו או אחד מאבריו, ויטמא בקבר התהום; אלא מביאין שוורים המצרים שכריסותיהן רחבות, והתינוקות יושבין על גביהן וכוסות של אבן בידיהן, הניעו לשלוח ירדו ומלאום, ועלו וישבו להן על גביהן.

קא סלקא דעתין לפרש טעם רבי יהודה במשנתנו המתיר לישון תחת המיטה בסוכה, שהוא משום שהמיטה אינה אוהל העשוי בידי אדם⁽¹⁾, ולפיכך תמהינן:

והרי מטה דיש בה כמה אגרופים מן החבלים ולקרקע [רש"י], ותנן: רבי יהודה אומר: נזהגים היינו שהיינו ישנים תחת

א. הרי נמצא שאין הגמרא מקשה קושיא מענין הנידון, אלא קושיא בהבנת דברי רבי יהודה; ומה ענינו לכאן?!

ב. מה ביאור לשון הגמרא: "והרי דלת דיש בה כמה אגרופין", והרי סברא זו לא נאמרה אלא לענין אוהל שאינו עשוי בידי אדם, ולא לענין "אין דרך אוהל בכך"?!?

וראה מה שכתבו התוספות, ובמהרש"א מהר"ם וקרני ראם שביארו דבריהם; וראה עוד בריטב"א בשם התוספות, ובהגהות שם בשם תוספות מכתב יד; וראה ביאור הריטב"א בדברי הגמרא; וראה מה שביאר בערוך לנו על פי שיטת רש"י.

1. לפי פשוטת הגמרא, אך עיין רש"י ורש"ש.

אלא דלרבי יהודה אתיא גזירה שוה [ממשכן] ומיעטה במקצת, ומשום הכי אמרינן, דלא אהני גזירה שוה אלא להיכא דליכא כמלא אגרוף דלא חשיב, ובהא גמרינן ממשכן למיהוי עשוי בידי אדם, אבל כשהוא חשוב שיש בו כמלא אגרוף, למצורע מדמינן ליה דחשוב אוהל אע"פ שאינו עשוי בידי אדם.

6. והריטב"א כתב: והרי דלת שיש בה כמה אגרופין, "כדי שלא יצא מגופו של תינוק לחוץ כלום"; והיינו, דרש"י מפרשה על הגובה, והריטב"א מפרשה על הרוחב. וראה ערוך לנו על דברי רש"י.

7. כן פירש רש"י; וצריך ביאור: